

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Наукове товариство студентів, аспірантів,
докторантів і молодих вчених СумДУ

ПЕРШИЙ КРОК У НАУКУ

Матеріали
VIII студентської конференції
(Суми, 11 грудня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

СПОСОБИ КОДУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ В ЗАГОЛОВКАХ ГАЗЕТ (НА МАТЕРІАЛАХ ГАЗЕТИ «ДЕНЬ»)

Шестак Катерина, студент; СумДУ, гр. ЖТ-61

Обов'язковим структурним елементом будь-якого газетного тексту виступає заголовок, функціональним призначенням якого є кодування змістового наповнення журналістського матеріалу.

Мета роботи – визначити найуживаніші прийоми мовного оформлення заголовків газет, які використовують автори публікацій для кодування інформації на матеріалах газети «День».

Намагання зробити заголовки більш привабливими і яскравими змушує авторів використовувати для їх мовного оформлення експресивні засоби різних мовних рівнів.

Серед найуживаніших прийомів виділяємо використання полісемантичних лексем, що дає можливість шляхом активізації їх конотативних сем давати суб'єктивну оцінку різним явищам дійсності.

Наприклад, заголовок «*Драма будівництва*» [1, №164] має лексему *драма*, що вживається в переносному значенні – яка-небудь подія, що приносить горе, страждання і т. ін. в особистому або громадському житті [3, Т. 2, с. 406] і, очевидно, є засобом кодування інформацію про неуспішну для іпотечних вкладників забудову. Назва «*Солодка афера*» [1, №160] містить метафоричне перенесення, де поєднання неоднозначних в оцінному плані лексем *солодкий* (сповнений достатку, щастя, радості, задоволення; щасливий [3, Т. 9, с. 446]) та *афера* (ризикована справа, здійснювана з метою наживи; шахрайство [3, Т. 1, с. 73]) використовується як натяк на інтригуючий зміст журналістського розслідування.

Бажання дати емоційно-експресивну оцінку повідомленню спричинює активне використання у заголовках пейоративної і меліоративної лексики. Так, заголовки «*Колектори з новою силою тероризували позичальників*», «*Це буде ще одне енергетичне рабство*» [1, №155] містять пейоративні лексеми *тероризувати* (залякувати терором, насильством; застосовувати терор, насильство [3, Т. 10, с. 94]) і *рабство* (становище, положення раба [3, Т. 8, с. 425]), що відразу маркує інформацію статті як таку, що засуджує негативні

суспільні процеси.

У заголовках «Неймовірні українці» [1, №155], «Казка про найкращого батька» [1, №156-157] меліоративи *неймовірний* (той, який відрізняється від інших, не такий, як усі, як у всіх, як завжди; особливий, незвичайний [3, Т. 5, с. 325]) і *найкращий* (найвищий ступінь порівняння до *гарний, добрий, хороший; найліпший* [3, Т. 11, с. 696]) мають позитивну конотацію і надають матеріалу схвальної оптимістичної оцінки.

Варто акцентувати увагу на тих заголовках, які побудовані на використанні антонімічних понять. Як приклад, використання антонімів-контрастивів (*світлий – темний*) у заголовку «Світла пам'ять у темних мурах» [1, №176-177] служить засобом утворення оксюмору, що полягає у навмисному зближенні несумісних понять і привертає увагу читача до суперечливої природи описуваного явища оригінальною формою висловлювання.

Трапляються заголовки, в яких емоційно-оцінна конотація будується на особливій синтаксичній організації висловлювання, зокрема на умовчанні, або апосіопезисі, що використовується як натяк на щось.

Наприклад, заголовки «Купуючи що-небудь, ми платимо за... погані дороги» [1, №169] або «Війна...розбудила українців» [1, №176-177] мають експресивний виражально-зображальний ефект, що кодує важливу суперечливу інформацію як таку, що має неочікуваний суспільний резонанс.

Таким чином, на основі дослідження заголовків у газеті «День» можемо зробити висновок, що оригінальні, місткі і зрозумілі заголовки, що покликані привертати увагу читача, фокусувати його увагу на конкретному матеріалі, найчастіше будуються на таких мовних моделях, що дозволяють влучно кодувати інформацію газетних статей. До таких мовних засобів найчастіше відносяться ті, що мають експресивну конотацію і емоційно-оцінний характер.

Керівник: Прокопенко Н.М., викладач
кафедри журналістики та філології

1. Газета «День»: № 155-177, 2016.
2. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І.К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1970–1980.